

Prawo instytucjonalne Unii Europejskiej

Autorzy: Maria Magdalena Kenig-Witkowska, Adam Łazowski, Rudolf Ostrihansky

Red.: Maria Magdalena Kenig-Witkowska

Przedmowa	
Wykaz skrótów	
Wykaz literatury	

Rozdział I. Zagadnienia wprowadzające

§ 1. Historia procesu integracji europejskiej	
I. Rada Europy	
II. Powstanie i ewolucja Wspólnot Europejskich	
1. Europejska Wspólnota Węgła i Stali	
2. Europejska Wspólnota Gospodarcza	
3. Europejska Wspólnota Energii Atomowej (Euratom)	
4. Traktaty o fuzjach instytucji trzech Wspólnot Europejskich ..	
5. Charakter relacji między traktatami ustanawiającymi Wspólnoty Europejskie	
6. Jednolity Akt Europejski	
7. Traktaty o Unii Europejskiej (Traktat z Maastricht, Traktat z Amsterdamu oraz Traktat z Nicei)	
8. Konwent Europejski i Traktat ustanawiający Konstytucję dla Europy	
§ 2. Charakter prawny Wspólnot Europejskich i Unii Europejskiej	
I. Charakter prawny Wspólnot Europejskich	
1. Ponadnarodowy charakter Wspólnot Europejskich	
2. Charakter prawny Unii Europejskiej	
+ 3. Metoda wspólnotowa	
§ 3. Trójfilarowa struktura Unii Europejskiej i jej konsekwencje prawne ..	
§ 4. Cele Wspólnot Europejskich i cele Unii Europejskiej	
I. Uwagi wprowadzające	
II. Cele Wspólnoty Europejskiej	
III. Cele Europejskiej Wspólnoty Energii Atomowej	
IV. Cele Unii Europejskiej	
§ 5. Członkostwo w Unii Europejskiej	
I. Nabycie członkostwa w Unii Europejskiej	
II. Zawieszenie praw członkowskich w Unii Europejskiej	
III. Ustanie członkostwa	
§ 6. Stowarzyszenie ze Wspólnotami Europejskimi	
I. Stowarzyszenia traktatowe	
II. Tak zwane stowarzyszenia konstytucyjne	
§ 7. Prawo Unii Europejskiej a prawo międzynarodowe	
§ 8. Obywatelstwo Unii Europejskiej	

I. Uwagi wprowadzające	
II. Charakter prawny obywatelstwa Unii Europejskiej	
III. Prawa obywateli Unii Europejskiej	
Rozdział II. Ramy instytucjonalne Unii Europejskiej	
§ 9. Instytucje Wspólnot Europejskich i Unii Europejskiej	
§ 10. Rada Europejska	
I. Miejsce Rady Europejskiej w systemie instytucjonalnym Unii Europejskiej	
II. Skład i organizacja	
III. unkcje	
IV. Podejmowanie decyzji	
§ 11. Parlament Europejski	
I. Skład	
II. Organizacja wewnętrzna Parlamentu Europejskiego	
III. unkcje Parlamentu Europejskiego	
§ 12. Rada	
I. Skład i organizacja	
II. Zadania i kompetencje	
III. Podejmowanie decyzji	
§ 13. Komisja	
I. Skład i organizacja	
II. Kompetencje Komisji	
1. Kompetencje Komisji w I filarze Unii Europejskiej	
2. Kompetencje Komisji w II i III filarze Unii Europejskiej	
III. Podejmowanie decyzji	
§ 14. Trybunał Sprawiedliwości, Sąd Pierwszej Instancji i izby sądowe	
I. Skład	
II. Właściwość Trybunału Sprawiedliwości, Sądu Pierwszej Instancji oraz izb sądowych	
III. Procedura orzekania	
§ 15. Trybunał Obrachunkowy	
I. Skład i organizacja	
II. Zadania i kompetencje	
III. Sposób działania	
§ 16. Instytucje doradcze	
I. Komitet Ekonomiczno-Społeczny	
1. Skład i organizacja	
2. Zadania i sposób działania	
II. Komitet Regionów	
1. Skład i organizacja	
2. Zadania i sposób działania	
§ 17. Instytucje finansowe	
I. Europejski Bank Centralny i Europejski System Banków Centralnych	
II. Europejski Bank Inwestycyjny	
§ 18. Równowaga instytucjonalna	
Rozdział III. Źródła prawa Unii Europejskiej	

§ 19. Zagadnienia wprowadzające	
I. Uwagi ogólne	
II. Pojęcie „źródła prawa Unii Europejskiej”	
III. <i>Acquis communautaire</i>	
IV. Katalog i klasyfikacja źródeł prawa UE	
V. Problematyka hierarchii źródeł prawa w systemie prawnym Unii Europejskiej	
§ 20. Prawo pierwotne	
I. Uwagi ogólne	
II. Traktaty założycielskie Wspólnot Europejskich i Unii Europejskiej	
1. Wykaz traktatów założycielskich oraz traktatów modyfikujących	
2. Zakres przedmiotowy traktatów założycielskich	
III. Ogólne zasady prawa	
IV. Prawo zwyczajowe	
§ 21. Prawo międzynarodowe publiczne jako źródło prawa Unii Europejskiej	
I. Uwagi ogólne	
II. <i>Ius contrahendi</i> Wspólnot Europejskich	
III. Rodzaje umów zawieranych przez Wspólnoty Europejskie	
IV. Umowy międzynarodowe zawierane przez Unię Europejską	
V. Inne umowy międzynarodowe będące źródłem prawa Unii Europejskiej	
§ 22. Prawo pochodne Unii Europejskiej	
I. Uwagi ogólne	
II. Prawo pochodne w I filarze Unii Europejskiej	
1. Katalog wiążących aktów prawa pochodnego w I filarze Unii Europejskiej	
2. Rozporządzenia	
3. Dyrektywy	
4. Decyzje	
III. Prawo pochodne w II filarze Unii Europejskiej	
1. Katalog aktów tworzonych w II filarze Unii Europejskiej	
2. Charakter prawny aktów II filaru Unii Europejskiej	
3. Zasady i ogólne wytyczne	
4. Wspólne strategie	
5. Wspólne działania	
6. Wspólne stanowiska	
7. Decyzje	
IV. Akty prawa pochodnego w III filarze Unii Europejskiej	
1. Katalog aktów prawa pochodnego w III filarze Unii Europejskiej	
2. Charakter aktów prawa pochodnego w III filarze UE	
3. Wspólne stanowiska	
4. Decyzje ramowe	
5. Decyzje	
6. Środki wykonawcze do konwencji	
§ 23. Orzecznictwo Trybunału Sprawiedliwości oraz Sądu Pierwszej Instancji	
§ 24. Niewiążące akty prawa pochodnego	
§ 25. Akty prawa wewnętrznego	

Rozdział IV. Tworzenie prawa Unii Europejskiej

§ 26. Uwagi wprowadzające	2
§ 27. Tworzenie prawa pierwotnego	2
I. Tworzenie i modyfikacja traktatów założycielskich	2
II. Zawieranie traktatów akcesyjnych	2
§ 28. Procedury zawierania umów międzynarodowych przez Wspólnoty Europejskie	2
I. Uwagi wprowadzające	2
II. Procedura zawierania umów międzynarodowych przez Wspólnotę Europejską	2
III. Procedura zawierania umów międzynarodowych przez Europejską Wspólnotę Energii Atomowej	2
IV. Umowy międzynarodowe zawierane przez Unię Europejską	2
V. Publikacja i wejście w życie umów międzynarodowych zawieranych przez Wspólnoty Europejskie/Unię Europejską	2
§ 29. Procedury tworzenia wiążących aktów prawa pochodnego w ramach I filaru Unii Europejskiej	2
I. Uwagi wprowadzające	2
II. Inicjatywa legislacyjna	2
III. Wybór podstawy prawnej oraz rodzaju aktu prawnego	2
IV. Zasady techniki prawodawczej oraz budowa aktu prawnego	2
V. Procedury legislacyjne	2
VI. Publikacja aktów prawnych i ich wejście w życie	2
§ 30. Proces legislacyjny w II filarze Unii Europejskiej	2
I. Uwagi ogólne	2
II. Inicjatywa prawodawcza	2
III. Wybór podstawy prawnej oraz instrumentu działania	2
IV. Zasady techniki prawodawczej oraz budowa instrumentów WPZiB	2
V. Procedura decyzyjna w ramach WPZiB	2
VI. Publikacja i wejście w życie instrumentów WPZiB	2
§ 31. Proces legislacyjny w III filarze Unii Europejskiej	2
I. Uwagi wprowadzające	2
II. Inicjatywa prawodawcza	2
III. Wybór podstawy prawnej oraz rodzaju aktu prawnego	2
IV. Zasady techniki prawodawczej oraz budowa aktów prawnych	2
V. Procedura legislacyjna w III filarze UE	2
VI. Publikacja i wejście w życie aktów prawnych w III filarze Unii Europejskiej	2
§ 32. Procedura tworzenia budżetu Unii Europejskiej	2
I. Uwagi wprowadzające	2
II. Przebieg procedury budżetowej	2

Rozdział V. Stosowanie prawa Unii Europejskiej na płaszczyźnie wewnętrznej państw członkowskich

§ 33. Zagadnienia wprowadzające	2
§ 34. Zasady stosowania prawa I filaru Unii Europejskiej na płaszczyźnie krajowej	2
I. Zasada pierwszeństwa prawa wspólnotowego	2
1. Ewolucja zasady pierwszeństwa	2
2. Zakres zastosowania zasady pierwszeństwa	2

3. Konsekwencje prawne zasady pierwszeństwa	
4. Przyszłość zasady pierwszeństwa	
II. Zasada skutku bezpośredniego	
1. Uwagi wprowadzające	
2. Traktaty założycielskie	
3. Rozporządzenia	
4. Dyrektywy	
5. Decyzje	
6. Umowy międzynarodowe oraz akty prawne wydane na ich podstawie	
III. Zasada skutku pośredniego	
1. Uwagi wprowadzające	
2. Podstawowe założenia zasady skutku pośredniego	
IV. Zasada odpowiedzialności państw członkowskich za naruszenie prawa wspólnotowego	
1. Uwagi wprowadzające	
2. Podstawowe założenia zasady odpowiedzialności państw	
§ 35. Zasady stosowania prawa Unii Europejskiej w II filarze UE na płaszczyźnie krajowej	
§ 36. Zasady stosowania prawa Unii Europejskiej w III filarze UE na płaszczyźnie krajowej	

Rozdział VI. Sądowa kontrola przestrzegania prawa

§ 37. Właściwość Trybunału Sprawiedliwości i Sądu Pierwszej Instancji ..	
§ 38. Postępowanie przeciwko państwu członkowskiemu o naruszenie zobowiązania ciążącego na mocy traktatów	
I. Naruszenie zobowiązania ciążącego na mocy Traktatu	
1. Ujęcie naruszenia zobowiązania	
2. Naruszenie zobowiązania przez brak wdrożenia prawa wspólnotowego	
3. Okoliczności egzoneryujące podnoszone przez państwa	
II. Postępowanie wszczęte przez Komisję	
1. Postępowanie nieformalne	
2. Formalne postępowanie wyjaśniające	
3. Postępowanie sądowe	
III. Postępowanie wszczęte przez państwo członkowskie	
IV. Postępowanie w razie niewykonania wyroku Trybunału	
V. Postępowanie przeciwko państwu członkowskiemu w zakresie III filaru	
VI. Postępowanie przeciwko państwu członkowskiemu odnośnie do zobowiązań wynikających ze Statutu EBI	
§ 39. Skarga na nieważność aktu prawa pochodnego	
I. Strony w postępowaniu	
1. Podmioty uprawnione do składania skarg	
2. Strony pozwane	
3. Postanowienia dotyczące Europejskiego Banku Inwestycyjnego	
II. Podział kompetencji między Sąd Pierwszej Instancji oraz Trybunał Sprawiedliwości	
III. Przedmiot skargi	

1. Rodzaje aktów prawnych podlegających zaskarżeniu	
2. Akty dotyczące skarżących bezpośrednio i indywidualnie	
IV. Przesłanki stwierdzenia nieważności	
1. Brak kompetencji	
2. Naruszenie istotnego wymogu proceduralnego	
3. Naruszenie prawa materialnego	
4. Nadużycie władzy	
V. Termin do wniesienia skargi	
VI. Skutek orzeczenia o nieważności	
1. Konstytutywny charakter orzeczenia	
2. Pozostawienie pewnych skutków nieważnego aktu w mocy	
VII. Zarzut bezprawności	
1. Akcesoryjność zarzutu bezprawności	
2. Zakres przedmiotowy zarzutu bezprawności	
3. Skutki uznania zarzutu bezprawności	
VIII. Skargi na nieważność aktów wydawanych w ramach III filaru	
§ 40. Skarga na beczynność instytucji	
I. Strony w postępowaniu	
II. Przesłanki skargi	
1. Rodzaje aktów, których niewydanie może być zaskarżone	
2. Wezwanie instytucji do działania	
III. Skutek orzeczenia o beczynności	
§ 41. Skarga odszkodowawcza	
I. Przesłanki odpowiedzialności kontraktowej i deliktowej	
II. Odpowiedzialność za szkodę wyrządzoną działaniem prawotwórczym	
§ 42. Postępowanie odwoławcze	
§ 43. Wydawanie opinii przez Trybunał Sprawiedliwości	

Rozdział VII. Współpraca sądów krajowych z Trybunałem Sprawiedliwości

§ 44. Znaczenie pytań prejudycjalnych dla jednolitego stosowania prawa Unii Europejskiej. Trzy reżimy prawa do zadawania pytań	
§ 45. Pojęcie sądu państwa członkowskiego	
I. Sądy powszechne	
II. Sądy administracyjne	
III. Sądy konstytucyjne	
IV. Sądy międzynarodowe	
V. Sądy arbitrażowe	
VI. Sądy dyscyplinarne	
VII. Inne organy	
VIII. Podsumowanie. Zadawanie pytań przez sądy i organy polskie	
§ 46. Obowiązek zadawania pytań prejudycjalnych	
I. Pojęcie sądu, którego orzeczenia nie podlegają zaskarżeniu	
II. Doktryna <i>acte éclairé</i>	
III. Doktryna <i>acte clair</i>	
IV. Skutek braku zadania pytania prejudycjalnego	
§ 47. Zakres pytań prejudycjalnych	
I. ormułowanie pytań prejudycjalnych	
II. Orzekanie o ważności aktów prawa pochodnego	

III. Podstawy odmowy wydania orzeczenia wstępnego	
§ 48. Proceduralne aspekty zadawania pytań przez sąd krajowy	
I. Zawieszenie postępowania przed sądem krajowym	
II. Cofnięcie pytania prejudycjalnego	
III. Związanie sądu krajowego wytycznymi wyższej instancji	
IV. Ograniczenie możliwości podnoszenia zagadnień prawa wspólnotowego w II instancji	
§ 49. Postępowanie przed Trybunałem o wydanie orzeczenia wstępnego ...	
§ 50. Moc prawna orzeczenia wstępnego	

Rozdział VIII. Wybrane prawne aspekty rozszerzeń Unii Europejskiej w 2004 r. i 2007 r.

§ 51. Uwagi wprowadzające	
§ 52. Geneza rozszerzeń Unii Europejskiej w 2004 r. i 2007 r.	
I. Państwa Europy Środkowej i Wschodniej	
II. Cypr	
III. Malta	
§ 53. Dostosowanie prawa krajowego do prawa Unii Europejskiej jako warunek członkostwa w UE	
I. Uwagi wprowadzające	
II. Pojęcie „dostosowanie prawa”	
III. Metody dostosowania prawa krajowego do prawa Unii Europejskiej	
IV. Harmonogram prac dostosowawczych	
V. Zakres przedmiotowy prac dostosowawczych	
§ 54. Negocjacje akcesyjne	
I. Uwagi wprowadzające	
II. Zasady prowadzenia negocjacji akcesyjnych	
III. Etapy negocjacji akcesyjnych	
IV. Instytucjonalne aspekty negocjacji akcesyjnych	
V. Zakres przedmiotowy negocjacji akcesyjnych	
§ 55. Traktat Akcesyjny z 16.4.2003 r.	
I. Charakter prawny Traktatu Akcesyjnego	
II. Struktura Traktatu Akcesyjnego	
III. Klauzule ochronne	
IV. Wewnętrzne aspekty zawarcia Traktatu Akcesyjnego na przykładzie Polski	
§ 56. Traktat Akcesyjny z 25.4.2005 r.	
I. Charakter prawny Traktatu Akcesyjnego	
II. Budowa Traktatu Akcesyjnego	
III. Klauzule ochronne	
IV. Bułgaria i Rumunia w okresie poprzedzającym akcesję	
§ 57. Pierwsze doświadczenia w Unii Europejskiej	
I. Uwagi wprowadzające	
II. Włączanie w proces decyzyjny w ramach Traktatu Akcesyjnego	
III. Stosowanie prawa Unii Europejskiej na płaszczyźnie krajowej ..	
§ 58. Perspektywa dalszych rozszerzeń Unii Europejskiej	